

Muisteleminen oon meän kylttyyrin kehto

–Tämän hetken tapahtumat tulevaisuuden varjokuvassa oon muisteluja jotka pikku hiljaa muuttuvat toeksi. Emmä met meillä päin käytä sannaa ”kaunokirjalisuus”, meänkieli oon sen siihaan maailman paras työkalu muistelemisselle näistä varjokuvista, sannoo meänmuistelia Bengt Pohjanen.

Ko Korpilompolossa vyöfästivaalin aikaan kohathiin pitähmään seminaariymmiä niin luenoitteiden puheaihe oli meänkieli. Bengt Pohjanen sai niskoile että selvittää jos meänkieli oon täyesti hyvä kaunokirjalinen ja mysikaalinen työkalu.

–Ei sitä meän kotiperälä kuttutu kaunokirjalisuudeksi. Mie muistan että taloissa luethiin Barn 312, ja märsäthiin.

Pänktin mukhaan kirjoitettu kieli oli vähän

eppäilty ja saarnamiehekki häätty saarnata muistosta ja Pyhän hengen muistutuksesta. Ei vain se kaunokirjalisuus sana ollu outo, niin soli se mysikki-sanaki.

Mailman rikkaimpia kieliä

–Mie enämpi kuuntelin pellaamista ja laulamista ko että mysikkiä. Mutta mie olen aina saanu kuula että meänkieli oon laulava kieli. Ja se oon yks maailman rikkaimpia kaunokirjalisia kieliä. Se oon samalainen muisteleminen ja laulamisen työkalu ko muissa kylttyyrissä, Bengt Pohjanen sannoo.

Muisteleminen essintyy myös laulun muotossa, pari hyvää esimerkkiä oon hänen mielestä ”Keksin tulva” ja ”Aareavaaran murha”.

–Met olema aina eläneet meän muisteleminen kautta maailman tapahtu-

mitten keskelä. Meänkieli oon täysin hyvä työkampe vakkia se on syntymässä kovitten synnyntuskitten kautta, Bengt Pohjanen sannoo.

Svante Spolander sai hänen luenossa selvittää meänkielen merkityksestä hälle entreprenöörinä. Seminaariymmin teema yhtheistyöstä oli Svantele sopiva ja se maini että hän assuu aluheela missä aina oon ollu riipuvaisia rajattomasta yhtheistyöstä. Myös hänen elämässä tarinoitten muisteleminen oon aina ollu tärkeätä. Svanten esiisitten joukosta löytyy joppareita, tullimiehiä, kalastajia ja isä Viktor oli Kukkolankoskela patoisäntä. Nyt Svanten lapset on kuues sukupolvi Kukkolankoskela.

Tarinat tärkeimät

–Ei ihmiset ennää hae paikkoja vain. Nykyhään se tarinan muisteleminen

Svante Spolander maini että hän assuu aluheela missä aina oon ollu riipuvaisia rajattomasta yhtheistyöstä.
Kuva: Hasse Stenudd

on tärkeä, Svante Spolander sannoo.

Hän saapii tyristeile koko mailmasta saarnata mitä hälle poikasena oon muisteltu ja sukupolvitten historian varjossa tarinat

alkavat elhään ja tiesi vain jos Svante Spolander itte oli se mylläri, eli uitonjätkä joka tukila laski koskea alle.

–Joskus oon tapahtunu että suomalaiset tyristit on

kysyneet että saapiikos net esittelyn Kukkolankosken historialisista tapahtumista ja nähtävyyksistä meänkielä, Svante Spolande sannoo.

Hasse Stenudd

Poristhiin yhtheistyötä respektin ja yhtheisymmäryksen hengessä

Visiuniseminaariymmissä Korpilompolossa, johonka STR-T oli muun muassa kuttunu eri minuriteettijärjestöjä, näytti että hunteerinkit yhtheistyöstä ja yhtheisistä päämääristä tällä hetkelä oon ythä tärkeätä ko puhe yhtheisestä merkkipäivästä.

Kveenimaayhistys, jolla on toimintaa kolmessa maassa Pohjoskalottialuheela, teki selväksi että net ei ole följyssä mitä jällaa yhteistä merkkipäivää, 15/7, tornionlaaksolaisitten ja kvenitten välilä. Meänmaa ja STR-T oli sitä mieltä että yhdessä kirjottaa Ruottin Akateemile että jatkossa vain kuttua merkkipäivää Tornionlaaksolaisitten päiväksi. Ruijan Kveeniliitto oottaa myöhemmin päätöksen tästä vuosikokhouksessa joka piethään kevvälä.

Kirjotetuissa visiuneissa seminaariymmistä järjestöt yhdessä nostavat framile merkitysen siitä että yhtheistyövisiuneihin nyt laitethaan kriipa, otethaan net konkreetiselle tasole ja tehhään värstaa kaikista mistä on poristu, vaikka ei vielä löyvyv yhtheistä

prufiiliä. Olthiin siitä yhtamieltä että meänkieli on se avvain joka yhittää net ja olthiin vielä siitä yksmielisiä että jatkossa tehhä yhtheistyötä respektin ja yhtheisymmäryksen hengessä erile määritelmile itentiteetistä. Konkreetisissä esimerkissä yhtheistyöhön manithiin muun muassa eri kylt-tyri- ja kieliprojektia, että järjestöt yhdessä informeraa ja kouluttaa esimerkiksi virastoja mitä jällaa eri minuriteetilajista ja myös että yhdessä vaikuttaa ja vaatia lissää tillaa minuriteetimedialle.

Ruijan Kveeniliitto, Kveenimaayhistys, Meänmaa ja STR-T olit yksimielisiä siitä että vähän ajan päästä kohata uuesti keskusteluissa yhtheistyöstä ja että järjestää jonkulaisen työryhmän sille. Myös Tornedalsrådet jolla oon toimintaa kaikissa kolmessa maassa oli erithiin vilkhaita keskusteluissa.

Ruijan Kveeniliitto pysty paikan päälä, ennenku seminaariymmi loppu, tarjoaahmaan uutheen seminaariymmiin joka piethään marsissa, 2014.

Hasse Stenudd

Juliana Bergman.
Kuva: Hasse Stenudd

–Nuoret Tornionlaaksossa oon ootuksia täynä ja halvaavat saaha käynthiin organiseeratun nuorisojärjestyksen. Hunteerinkit oon ette marsissa koota Tornionlaaksossa työpajahan ja meininki oon ette sillon se ytin oon valmis joka tulee olheen krunti STR-T:n nuorisojärjestölle, sannoo Juliana Bergman, joka johtaa prujektia Tornedaling 4.0.

STR-T perustaa nuorisojärjestön

Juliana Bergman oon tesämperistä ollu projektityössä osajala STR-T: le, marshiin saakka, ja hän kartottaa mahdollisuudet ette STR-T saapii käynthiin organiseeratun nuorisotyön. Ungdomsstyrelsen oon myöntäny prujektihin rahotuksen. Päämääränä oon ette jonkulaisessa muotossa organiseerata net jotka asuvat eli oon asuhneet Tornionlaaksossa.

Hänen mukhaan prujekti antaa vastauksia kysymykshin ette millä laila minuriteettipulitiikka oon tärketä nuorile ihmisille koheryhmässä ja mikkä minuriteettikysymykset heän mielestä oon tärkeät ajjaa.

–Mie uskon ette toinen asia jonka nuorisojärjestö pittää tärkeännä oon kysymys Tornionlaakson kehityksestä ja millä laila tämä koheryhmä halvaa tehhä työtä näissä tärkeissä kysymyksissä.

Juliana Bergman oon parhaala aikaa laittamassa pohjaa siiheen mitenkä organiseeraintua ja tämän työn hän presentearaa marsin työpajassa. Avuksi hällä oon työryhmä joka ottaa framile ehotuksia toimnthaan, sääntöjä ja nimen tälle organiseeratulle nuorten toiminnalle.

–Se oon työpajassa ko magia tapahtuu ja tuleva sisältö toiminnassa koostuu. Tornionlaakson nuoret oon ootuksia täynä ja mie olen kohanu nuoria jotka vain oottavat että met saama käynthiin toimintaa nuorisojärjestölle.

–Se oon oikein hauska päästä toela käynthiin, tuntuu että mulla oon koheryhmän ja STR-T:n täysi tuki. Oon aivan selvästi tarve nuorisojärjestyksestä tornionlaaksolaisile, sannoo Juliana Bergman, inspireerattu johtaja prujektile Tornedaling 4.0.

Hasse Stenudd

● Meän juurista saattaa puheta uusia ruusuja kukkimhaan

Istuin pyssissä pyhäpäivänä Korpilombolosta Sangikseen saakka kattomhaan aurinkopanelin käytöstä. Kyliä seilasi siutti pitkin väliä, Pirttiniemi, Kivijärvi, Ruokojärvi, Matarinki, Luppjo, Hietaniemi, Karunki ja oli sielä vielä kaupunki Haaparantaki välilä. Sitte jäi Toornionväylä ja met käänyimä Kaihnuuksen päin. Lissää pieniä ja isompia kyliä vilahti siutti ja viimen tulima perile Sangikseen missä met kattoima aurinkolämmityslaitheita. Iltapäivälä met sitte lähimä takasi sammaa tietä.

Koko välin mie hunteerasin kunka kaunis ja rikas maisema ja seutu tämä oon. Vaikka emmä met ole ymmärtänhee ottaa sitä rikhautta taltheen. Met olema oottanhee ette joku tulis anthaan meile töitä ette met saattasimma

asua täälä. Sillaikaa met olema jättänhee perukan ja asettunhee muuale ja talot oon jäänee tyhjäksi. Nuorile met olema sanohnee ette menkää veikkosen kaupunkiin oppimhaan ja tulkaa sitte joskus takashiin. Ja niin aika oon kulunu ja kahen laakson väli oon tyhjeny enämpi ja enämpi.

Joskus kaheksankymmenenluvula alko herräähmään uusi ajatus: Meän kylttyyri oon arvokas, kyllä sen kannattee ottaa taltheen ja siittä synty STR-T, Toornionlaakson teatteri, Raj Raj- panti, Jord, meänkielen kirjallisuutta ja paljon muuta. Se ottaa tietysti aikaa ette kääntää ison laivan mutta nyt alkaa tuntumhaan ette tuuli oon kääntyny. Nuoria oon innokhaita oppimhaan meänkieltä ja vaatimuksia tullee sieltä ko täälä ette kläpit häätyvä saa

oppia meänkieltä koulussa vaikka se ei enää ole niitten äitinkieli. Se oon kuitenkin vielä elävä kieli monele.

Ko STR-T ensin alko toiminan, se oli kielen eestä, mutta nyt se oon kehittyyny ette se tänäpäivänä tekkee työtä ytheiskunnan asioittenki kans. Tämä minusta oon hyvin tärkeä. Tuntuu monesti ette aika ei riitä kaikheen mutta ko asia tuntuu tärkeältä niin aikaa ja voimaa aina löytyy. Paljon oon saatu aikhaan mutta vielä oon paljon tekemistä. Nyt oon kaikista tärkein ette nuoret ottava asioista kiini. Tulevaisuus oon kysseessä ja se oon tärkeä.

Olema liikaki kauon olhee kolonialismin käsissä ja antanhee muut päättää meän asioista. Sitä vikkaa kyllä löytyy vieläki ko kattoo kunka kaikki kor-

keampi koulutus, niinku meänkieliopettajakoulun siotethaan Stockholmiin ja ISOF joka käsittellee kieli- ja kansanmuistoa-sioita siirethään Umeåsta Uppsahlaan, eemäs täälä missä kieltä enniiten käytethään.

Halvaisin tällä palstala kehottaa nuoria tulheen myötä vapaetosseen työhön, oli se STR-T eli muu föreninki. Se ei anna rahalista rikhautta mutta se antaa paljon muuta. Yhessä sitä saapii paljon aikhaan ja tiättäkös? - Se oon mukavaa hommaa ette keskustella toisten kans, pohtia asioita ja järjestää toimintaa yhdessä. Meän juurista saattaa puheta uusia ruusuja kukkimhaan.

Linnéa Nylund

Svensk översättning på webben <http://www.str-t.com/metavisi.php>

STR-T: n vuosikonkressi 2014

12 päivä aprilliä oon taas aika ette Svenska Tornedalingars Riksförbund – Tornionlaaksolaiset, STR-T, kokkointuu vuosikonkressiin, joka 2014 piethään Pajalassa. Paikka ilmotethaan myöhemin STR-T: n veppisivula.

Inttekrasuuniministeri Erik Ullenhag kunnioittaa STR-T: tä viehraana tämän vuen konkressissa. Paitti perintheeliisiä vuosikokkousasioita niin jaethaan stipentiä ja tietystikki saamaa ottaa ossaa jostaki paikallisesta kylttyyri-pahtumisesta tästä kylttyyriikkaasta kunnasta.

– Kaikki oon niin syämellisesti terve-tulheita Pajahlaan, ilmottaa STR-T: n ootuksia täynä oleva puhheenjohtaja Thore Hjort. Hään muistuttaa ette 12 päivä aprilliä, kello 10.00, puhheenjohtajan klyppa putoaa pöythään ko vuosikonkressi 2014 vihithään.

Inttekrasuuniministeri Erik Ullenhag kunnioittaa STR-T: tä viehraana tämän vuen konkressissa.

STR-T: s års-kongress 2014

Den 12 april är det återigen dags för Svenska Tornedalingars Riksförbund – Tornionlaaksolaiset, att samlas till sin årskongress, som i år hålls i Pajala. Plats anges senare på STR-T: s hemsida på webben.

Integrationsministern Erik Ullenhag förärrar STR-T som gäst under årets kongress. Förutom sedvanliga årsmötesförhandlingar utdelas stipendier och naturligtvis får vi oss till livs någon lokal kulturupplevelse från den kulturrika kommunen.

– Alla ska vara så hjärtligt välkomna till Pajala, meddelar STR-T: s förväntansfulla ordförande Tore Hjort. Han påminner om att den 12 april, klockan 10.00, faller ordförandeklubban i bordet när årskongress 2014 invigs.

STR-T

PRENUMERATION/ADRESS-ÄNDRING/REDAKTION: TILAUKSET/OSOTEMUUTOS/TOIMITUS:

STR-T
Aapua 6, 957 94 Övertorneå
Tel: 0927-240 74
Fax: 0927-240 85
E-post/sähköposti:
info@str-t.com
Hemsida/kotisivu:
www.str-t.com

Redaktör/toimittaja:
Hasse Stenudd
hans.stenudd@str-t.com

BANKGIRO: 669-2230
TILINUMERO:
Ylitornion osuuspankki 553300-430574
PRIS/HINTA: 150 SEK/17 EURO
(inklusive medlemsavgift/jäsenmaksu sisältyy)
UTGIVARE/JULKASIA:
Svenska Tornedalingars Riksförbund-Tornionlaaksolaiset

Julkasuperiaatheet

Tämä jällaa METHiin lähätettyjä materiaalia. Toimituksela oon oikeus lyhentää tekstiä. Selviä tekstivikoja saatethaan korjata. Toimituksela oon oikeus vaphaasti kääntää tekstiä. Kirjottaja saapii olla anonymi, mutta toimisto häätyy saaja nimen. Met emmä lähätä takasi meile lähätettyä materiaalia, jos omistaja ei sitä vaai. METavisin tavote oon ette julkasta meänkielen kaikila varieteetilä olevaa tekstiä. Avisin pyrkimys oon olla kieltähoitava niin kauas ko maholista.

Publiceringsprinciper

För till METavisin insänt material gäller följande. Redaktionen förbehåller sig rätten till att förkorta insända texter. Uppenbara felaktigheter i språket kan rättas. Redaktionen har rätt att fritt översätta texten. Skribent har rätt att vara anonym, men namn måste uppges till redaktionen. Insänt material returneras ej om inte skribenten särskilt ber om det.

METavisin har som målsättning att publicera innehåll på de varieteter som finns i meänkieli. Tidskriften har ambitionen att vara språkvårdande så långt det är möjligt.

Uusia kertomuksia tulossa

Gunnar Kieri.

Kuva: Hasse Stenudd

– Kunkas uuen kirjan kans mennee?

– No se ei ole valmis vielä, sanoo Gunnar Kieri ja nauraa makeasti.

Hään on justhiins julkassu viimeisimän kirjan, ”Kaipu kotia”, ja saanut hyvät arvostelut siitä. Mutta hään ei malta olla kirjoittamatta. Siittä huolimatta ette Gunnar Kieri uuentulitusten ja rakeetitten merkissä nuin vain siumennen täytti 85 vuotta, on hään jo nyt hoksanu uuen kirjan teeman, ja satakunta intervjuytä, jotka häällä on nauhala, oottavat puhhaaksikirjottamista.

”Kaipu kotia”-kirjan alkuperä oli se, ette Gunnarissa alko hautomaan kertomus vanhaasta vaimosta, Marista, jota oli alkanut vaivaamaan demensi, ja joka nyt vanhoila päivilä asteli yhen vanhuuskoin korritooria. Hänestä tiethiin ette hään oli ennen mailmassa

leikkonu mattotrasuja. Hään sai kätheen saksit ja vaatepalasen.

– Käet muistit ja hään alko leikkomaan mattotrasuja niinku ei koskhaan ennen, sanoo Gunnar Kieri.

Yhtenä päivänä saksit unohtethiin hänen huoneeseen ja sielä, ko ovi oli lukussa, hään alko leikkomaan ensinä tuukin, sänkyvaatheet ja lopuksi vyöpaianki. Aamula hään löyethiin alastomana ja palelevanna.

– Mie näen ette nihiin kerhiin, joita häällä oli sielä ympäri paikkoja, hän kääri osia omasta elämästä, selittää Gunnar Kieri.

Kuttoo oman väävin

Rumaanissa ”Kaipu kotia” Gunnar Kieri kuttoo oman väävin Marin jäähneistä keristä. Näissä kerissä on semmosiaki mattotrasuja, jotka on niinku kaikki net jutut ja kertomukset joita hään on itte, oman elämän aikana, saanut kuula. Näissä Gunnar Kieri antaa Waldemar-

kirjailian, joka häänki on siirtynyt etehlään, välittää niitä monenlaisia elämäntaloita, jotka on koettelheet sitä kansaa, joka joutuu jättämähään oman kielen ja omaiset siksi ette net on joutuneet hakehmaan tienastin Etelä-Ruottissa. Piiain se ei olekhaan mikhään sattuuma, ette Gunnar Kieristä lukkee kirkonkirjoissa: Gunnar Waldemar Kieri?

Kylmät, vetosat ja likaset rastikopit ja työparakit, niinku raskhaat, vähäpalkkaset ja hengenvaaraliset työt, on leimanheet Gunnar Kierin tekstiä. Hään on työväenkirjailia, joka ei ole tietämätön eli vieras semmosille oloile, joista hään on tyyhriiten kokemusten kautta saanut oman osan ja joitten äänentorvi hänestä on tullu. Yhessä niitten histuurialisten rumaanitten kansa, jotka hään on kirjottannu, Gunnar Kierin kirjailianura on tärkeä luku meän pohjosen maanosan histuuriankirjotusta ja dokymänttasjuunia.

Pimmeimpännä aikana, ko kojjuhalot paukkuvat avotakassa, Gunnar istuu kotona Jämtöössä ja plaavaa vähän hajamielisesti uutta, vielä lukematonta kirjaa. Mutta jo nyt on hänen sisimässä syntymässä uusia, ennen ei selitettyjä eikä painettuja kertomuksia.

– En mie malta olla kirjottamatta. Välistä mie olen hunteeranu ette mitäs elämästä tullee ko mie en enää pysty kirjottamahan. Sitte mie ole väätäntäny tämän ajatuksen nurin ja hunteeranu, ette mitäs kaikki muut tekevät ko het ei saata kirjottaa.

Hään jatkaa vastasyntyneen kirjan plaavaamista, niinku hään olisi halunut lukea sitä justhiinsa nyt, ja hään tarttuu kiini yhteen hiehnoon kuvaukseen Harsprängin voimalaitoksen rakentamisesta.

– Niinku sanottu, mie en ole vielä lukenu sitä. Mie en olekko kirjottannu sen.

Hasse Stenudd

Käänös: Erling Wande

”Mie aivan hämmästyin”

Jokkmukin markkinolla vuona 2009 Lennart Rohdin pisti sisäle antikvariaathiin. Sielä hään löysi kaksi Gunnar Kierin kirjaa, ”Ole ihmisiksi” ja ”Rauala kengitetty nuoli”. Viran takia hään jäi joksiki päiväksi Jokkmukhiin.

– Aloin plaavaamaan kirjaa ”Ole ihmisiksi” ja hoksasin ette tämähään oli justhiins sitä minkä kansa mie olin tekemisissä minun omassa työssä minuriteettiosaston päälükönä. Tämän lisäksi Gunnarin kieli viehätti minua, sanoo Lennart Rohdin, joka tänä päivänä on Gunnar Kieri-Seuran puhheenjohtaja.

Ennen hään oli yhdessä konferanssissa Dundrellillä, Jellivaarassa, kuulu puhuttavan Gunnarista. Yhen konferanssimurkinan yhteydessä järjestethiin kyllturyhjelma, jossa mm. Mona Mörtlund ja Simon Marainen luit omia runoja ja laulot.

– Mie mainittin STR-T:n puhheenjohtajalle Tore

Hjorthile ette mie tykkäsin ette se oli niin hyvä ja mie sain silloin vihjeen lukea Gunnar Kieriä, sanoo Lennart Rohdin.

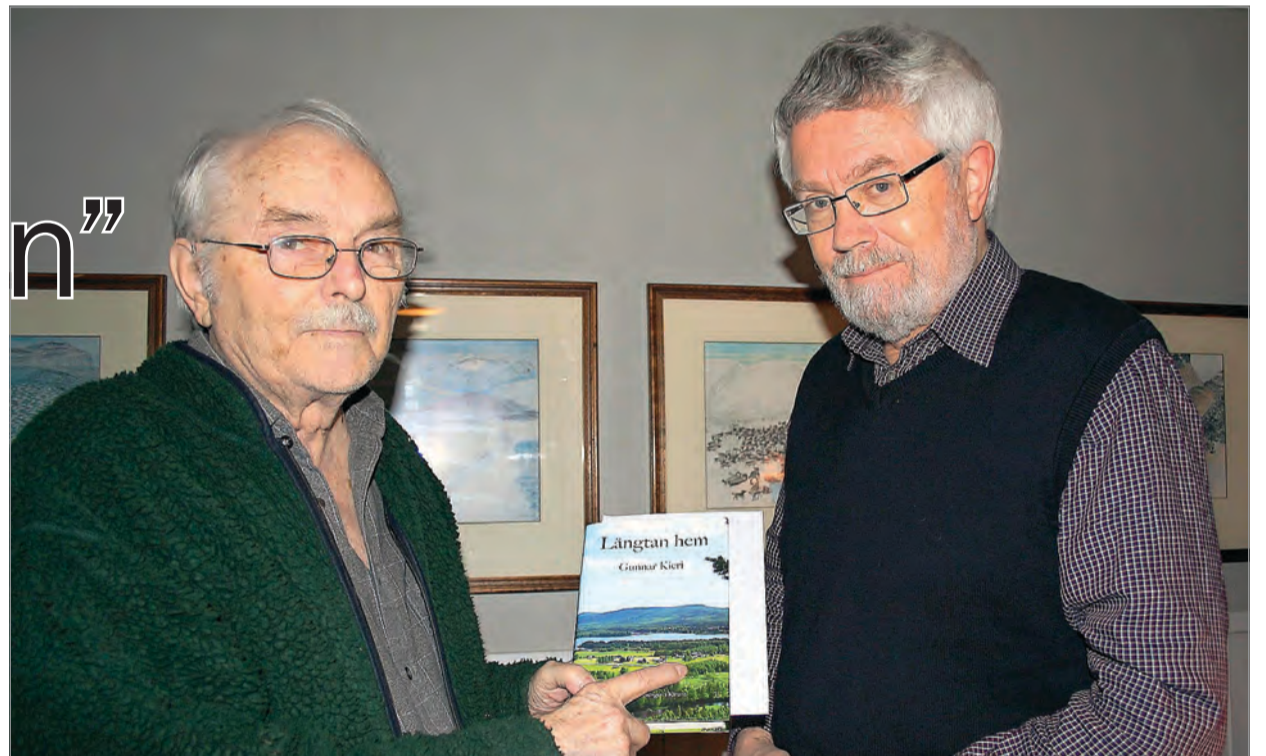
Syksylä 2009 Lennart Rohdin sai kuttun Norrbottenin läänin maakäräjiltä ette tulla Toornionlaaksojuhlaan Luulajhaan puhuhmaan minuriteettipoliitikasta. Täälä hään mainitti Siv Holmale kunka paljon hään arvosti Gunnar Kieriä.

Kirjotti preivin

– Sain Gunnarin aträssin ja 2010 mie kirjoitin Gunnarille preivin ja kyseilin ette olisko maholista joskus tavata. Sitte tavathiin ko Gunnar Kierin kirja ”Ruija pallaa” piethiin julkasta. Joku vuosi tämän jälkhiin kokkoinut Curt Persson, Lars Lindberg ja Lennart Rohdin Luulajan kylturyhtälöle tuohmaan framile ajatuksen ette perustaa kirjalisuusseuran Gunnar Kierin Ystävät.

– Juhanesaikhoiin 2011 sain tehtäväksi selittää tästä Gunnar Kierile.

Mutta Kyrtti ja Lasse mu-

Vasemalta; Gunnar Kieri ja Lennart Rohdin.

Kuva: Hasse Stenudd

istutit minua ette mainita Gunnarille ette häällä ittelä ei saanut olla mithään tätä vasthaan, sanoo Lennart Rohdin.

Alko lukehmaan

Ja sillä reisula se on ja Seura Gunnar Kierin Ystävät perustethiin syksylä 2011 eistämähään Gunnar Kierin teosten julkaisua ja levittämistä, levittämähään tietoa hänen elämästä ja toiminasta ja tukea häntä tulevassa kirjalisuuden luomisessa, selittää Lennart Rohdin.

– Mulla on vielä

vaikeuksia ymmärtää ette net arvostavat minun kirjottamista ja näyttävät niin paljon vaivaa kokkointumhaan. Mie aivan hämmästyin ko Lennart selitti mulle tästä. Se sai kuitenkin sen aikoiseks, ette mie aloin uuesti lukheen Lars-sarjan kirjoja. Mie hoksasin ette nethään olit hyviä ja oikein hyvin kirjoitettu, sanoo Gunnar Kieri itte, sillä tunnusomaisella, vähän kälmilä hymmyilyllä huulila.

Hasse Stenudd

Käänös: Erling Wande

www.minoritet.se

webbplatsen för de nationella minoriteterna

MALIN A JUNKKA

WEBBREDAKTÖR

malin.junkka@sametinget.se

Asia selvä

Meänmaa ja STR-T on yhdessä kirjottanut Svenska Akademienille ja sieltä Peter Englund ilmoittaa ette nyt on asiat selvitetty ja vuosta 2015, niin 15 päivä jyyliä, tullee Akademiämanakkassa olheen ”Tornionlaaksolaisten päivä”.

Kaunisvaaralaiset kruua- liikheestä ja meänkielestä

Mailmassa on 6 000–000 kieltä, joista 90 prosenttia on uhanalasia ja kuoleman parthaala eli ne ovat kielenvaihtoprosessissa. Se tarkoittaa, ette kieli tullee kuolemaan ulos tulevaisuudessa, jos ihmiset ei puhu sitä aktiivisesti ja jos isompia satsauksia ei tehdä. Se on iso prupleemi, joka jällaa kans meänkieltä.

Pajalassa on viimi vuosina eletty muutosten aikaa kruualiikkeen kansa. Joka meetiassa on puhuttu minkälaisia vaikutuksia kruuala on ekonomiile ja luonole. Mutta muutokset, jotka tapahtuva yhteiskunnassa, pakkaava tekheen vängelä muutoksia kiehelehenki, ko kieli ja ihminen ovat niin tivas yhistelmä.

Kruualiike ei tehe muutoksia pelkästään yhteiskunthaan ja luonthoon. Kruuan myötä kielitilanneki kohtaa haasteita. Engelskahän on tullu koko aijan tavalisemaksi ja isot puulaakikki pruu-kaava käyttää syrjäjä myön sitä. Tässä on semmonen riski, ette engelska pannee syrjäjä paikallisen vähemistökielen. Justhiinsa tätä kieliaspektia ei ole mainittu meetiassa ollenkaan ja sitä mie halusin tutkia ennenkö kruua tuli Kaunisvaahraan.

Suojela staattysta
Ruottin minuriteetikielten

asema piethään turvata Ruottin lainsäätänössä. Ruottin ensimmäinen minuriteetilaki tuli voimaan vuona 2000, ja viimi vuosina, 2009 ja 2010, on tulheet uuet lait, jotka suojaava kansalisia minuriteettiä vieläki enämpi. Niissä sanot- haan esimerkiksi, ette yhteiskunnala on vastuu suojela minuriteetikielen staattysta. Se meinaa sitä, ette Pajalan kunta häätty pittää huolen meänkiel- lestä ja nyt olletikki son kauhean tärkeä ko Pajala muuttuu kruuan myötä.

Mie olen nuori tutkija Suomen Kolarista, syntyihään Jellivaarasta, ja molen lukenu pohjosmaisii kieliä Oulun yuniversiteetissä. Mie tehin minun maisterin eksaahmiin liittyvän tutkimuksen siitä, kunka kaunisvaaralaiset näkevä meänkielen tulevaisuuen kruualiikkeen myötä. Mie lähätin Kaunisvaaran ja Sahavaaran kyläläisile kysymysformyläärin vuona 2009 yhteistyössä Meänmaa Pajala-Kolari -prusäktin kansa, ja kysyin niiltä kysymyksiä kruua- ja minuriteettiasista. Nyt mie kirjotan minkälaisia tuloksia mie niistä sain. Suurin osa vastaajista oli hyälä mielelä kruua- liikheestä ja oottiva sitä. Jokku vastaajista piit kruuaa pusitiivisenna, mutta olit huolissaan

siittä, jos luonole tullee nekatiivisiiä konsekvenssiiä ja jos työntekijät tuleva muualta. Miehet olit vähä pusitiivisemat kruuan tulhoon ko vaimot.

Kuolee kokohnaan

Vastaajitten mielestä meänkielen tulevaisuus on kauhean huono. Suurin osa uskaa, ette kieli kuolee kokhoo lähitulevaisuudessa. Tässäki kohin miehenpuolet aattelit enämpi pusitiivisemmin ko vaimonpuolet. Issoin syy sanothiin olevan se, ettei nuoret halva puhua sitä ja net pitävä, ette engelska on tärkeämpi. Mutta monissa taphauksis- sa nuoret ovat saahneet kotoa semmosen kuvan, ette meänkieli on huono eikä sitä kannatte oppia ja ette soon parempi lukea paikala suomea. Vastaajat aattelit, ette kruuassa tulhaan käyttämähän engelskaa sen vuoksi, ko son turvalisempi, ette kaikin varmasti ymmärtävä mitä praatithaan.

Jokku aattelit, ette kruualiike saattaa hoputtaa meänkielen kuolemista, ko taas jokku meinasit, ette kruualiike saattaa olla pusitiivinen käänekohta meänkielen tulevaisuuele.

Vastaajat ei tiehneet kovinkhaan paljoa Ruottin vähemistölaeista. Ja net vähät, jotka tiesit niistä, olit enämpi vaimoja ettekö miehiä. Vastaajat meinasit,

Maisteri Jonna Söderena.

ette Pajalan kunta saattaa piain ottaa kielilait huomihoon tulevaisuussaki, mutta kruuapuulaki ei piain ota. Vähä yli puolet vastaajista sanoit, ettei meänkielen säilyminen ole niin tärkeä heile. Jos kattoo eroja vaimoitten ja miehitten välilä, niin vaimot olit neytraalimpia, ko taas miehenpuolet olit enämpi ääripäissä: joko sitä mieltä, ette meänkielen säilyminen on kauhean tärkeä eli sitte ettei sole niin tärkeä kunka sille käypi.

Kaikitten vasthuula

Minun tutkimuksen yhte- enveto on ette vastaajat

meinaava, ette meänkieli tullee kuolemaan aijan olhoon. Mutta sen met saama nähä, onko kruualiike sille pelastus eli kuolema. Mie halvan minun tutkimuksela ja tällä kirjotuksela ottaa ylös, ette vähemistökielen tulevaisuus on kaikitten vasthuula. Yhteiskunta on vasthuussa, ette sitä tuettas niin paljon ko ma- holista. Ja ihmiset häättyvä itteki hunteerata oman vastuun pääle ja käyttää kieltä kans, eikä hunteerata sillä mallin, ette kyllä se riittää jos joku muu eli net toiset sen pitävä hengissä. Ja tätä liikettä häätty yhteiskunnan, niin kuntien

ko puulakien, tukea ja antaa puhujile mahdollisuus käyttää, kehittää ja oppia ommaa kieltä esimerkiksi työpaikoila.

Jos sie halvat lukea enämpi minun tutki- muksesta, niin sen käypi lainata Pajalan ja Mata- rengin piploteekistä eli Suomen puolelta Kolarin piploteekistä. Mie olen kans kirjottanu artikkelin tästä, se on julkastu Tornionlaakson vuosikir- jassa 2012. Nykysin mie kirjotan doktorsavhantlin- kia siitä, kunka saamen kielet ovat vaikuttanheet meänkiehelehen, olletikki Jellivaaran murtheeseen.

Maisteri Jonna Söderena

Mie en saata vain istua kontturissa

Älkää koskhaan uskoko, jos joku sanoo teile, että tutkijan työ on kauhean ikävää! Se on rohki mukavaa ja mielenkiintosta. Välistä sie istut yksin kirjoitten keskellä biblio- teekissä, kirjotat, luet ja hunteeraat vaikka kuinka kauan ja unheutat kokoh- naan ajan kulun. Toisena hetkenä olet Korpilom- bolon medborgarshyysilä seuraamassa Finnmixin suoraa raatiulähätystä ja sinun ympärillä on niin mahottomasti ihmisiä –ja niitten kaikitten kans sie halvaisit keretä vaihtaa sanaparin!

Mie olen matkassa tutkimusprujektissa, jonka nimi on «Standardising Minority Languages». Prujektissa on mat- kassa neljä ihmistä ja viis kieltä, jotka on meänkieli

(Ruotti), kvääni (Norja), limburg (Hollanti) ja kans vielä gaeli ja skotti (Skot- lanti). Meininki meilä on kattoo minuriteetikielitten standardiseerinkiprosessia ja sitä, että mitä kielen käyttäjät itte sen pääle hunteeraa. Sehän ei ole neutraali prosessi ko minuriteetikieltä stan-

dardiseerathan. Riski on, että kielen käyttäjät ei jostaki syystä tunne sitä standardia omaksi eikä aksepteraa sitä. Sen tähän meän tutkimusprojektissa isossa rollissa on justhaan kielen käyttäjät itte ja niit- ten hunteerinkit.

Ette mie saisin kuokittua näkösalle vastauksia minun tutki- muskysymyksiin, niin mie en saata vain istua kontturissa yuniversiteetilä Oslossa ja lukea kirjoja. Mie häyn lähtä tutkimus- matkale! Met käytämä meän projektissa sem- mosta tutkimusmetodia ko etnografinen observaatio. Se meinaa sitä, että ko mie lähen kokoahmaan materiaalia, niin mie men- nen ihmisten tykö kentäle, praatin niitten kans ja käyn samoissa paikoissa,

missä net itteki käypii. Kirjotan ylös observaatioita, asioita mitä näen ja kuulen ja tietenki niitä minun omia hunteeruksia kans. Välistä mie kans pellaan sisäle intervyyä, jos halvaan kysyä jotaki tarkemin enkä kerkeä kaikkea kirjottaa ylös. Enkä tietenkhaan muis- taskhaan kaikkea.

Jokku yhteisöt saattaa olla niin tarkhaan tutkitut, ette ihmiset on kylläintyn- heet siihen, ette aina tullee joku tutkija syynähmään ja kyselehmään heän asioita. Mulla ei onneksi ole ollu sitä probleemia ei nyttien eikä varem- in, ko olen tehny kenttätöitä meänkielen aluheela. Kaikin on niin auttavaiset ja halvaavat, että minun tutkimus mennee etheen- käsin. Viimi vuen puolela

nuvämperin ja tesämperin vaihteessa mie reisisin ympäri Norrbottenia ja etelämmässäki Ruottissa, kävin tapahtumissa ja möötissä, sain praatia vaikka kuinka monen ih- misen kans. Ja voi kunka hauskaa mulla oli! Kävin vanhassa myymäläpys- sissä, sain kotona tehyn leivän ja kuulin vaikka kunka monen sorttista musiikkia. Söin kans rohki paljon kampanisuja ja lus- sekatteria - ja join vishiin kaheksan litraa kahvia! Oli niin hauska kohata vanhoja tuttuja ja saaha lissää uusia! Mie ootan, ette kohtaan teät kaikki ja vielä lissää väkeä minun seuraavalla reisula.

Mutta mithään se standardiseerinki sitten ees meinaa? Mitäs sie hunteeraat? Sen saattaa

nähä niin, että son sana- kirjoitten, grammatiikin ja koulukirjoitten kans hommaamista, kirjotetun kielen utveklaamista eli mitäki, mutta saattaa se olla jotaki muutaki. Mitä se sinun mielessä on? Onkos meänkielelä stan- dardia, eli häätyskö olla? Saattakos puhutussa kie- lessä olla standardi? Jos sulla on jotaki hunteerin- kia näitten asioitten pääle, niin sulla mennee ottaa minhuun kontaktin vaikka heti, jos sie et malta oot- taat, ette tulen taas uuesti tutkimusmatkale.

Elina Kangas

Atressi: MultiLing Senter for flerspråkighet, Institutt for Lingvistiske og Nordiske Studium, Uni- versitetet i Oslo, Blindern, Postboks 1102, 0317 Oslo, Norge, Tfn: +47 22 85 67